Cana 10 hr. | Pierasyłka apłačana ryčałtam

Nr. 47 (688). | Wilnia, Niadziela 22 Listapada 1936 h. | Hod XII (XX)

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i litaraturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi: WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1). Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.	HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.	Košty wydawańnia pakrywajuć składki. Składka u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy — 1 zał.

Ab biełaruska-litoŭskich adnosinach

U numary 90 litoŭskaha časapisu „Viln. Rytojus" spatykajem ustupny artykuł pad zahałoŭkam „Musu santykiai su gudais" — „Našy adnosiny z biełarusami". Pad padobnym-ža nazowam chočam i my zakranuć hetuju-ž samuju sprawu z punktu hledžańnia biełaruskaha.

Woś-ža padajom tut hałoŭnyja punkty henaha artykułu i naš na ich pahlad.

Ahulnyja punkty ŭ uspomnienym artykule buduć nastupnyja:

a) Litoŭcy ab biełaruska-litoŭskich adnosinach badaj nikoli i nie haworać i nia pišuć, usioroŭna jakby miž biełarusami i litoŭcami nia było nijakich adnosinaŭ, abo ŭsioroŭna jak-by hetyja adnosiny byli duža błahija. Tymčasam adnosiny hetyja jość i nie błahija, ale nianadta i dobryja. I heta nienarmalna. U mnohich miascoch našaha kraju litoŭcy z biełarusami nia tolki spatykajucca, ale j žywuć razam. Znača, uzajemnych adnosinaŭ i chočučy nie pazbudzieŝsia. — Woś-ža naš pahlad na heta taki: skaz, što byccam litoŭska-biełaruskija adnosiny „nianadta dobryja", jość prynamsia ryzykoŭnym, bo z jaho wynikaje, što hetyja adnosiny błahija, a što, na naš pahlad, nia jość praŭdaj. Zhadžajemsia tak-ža z tym, što litoŭcy sapraŭdy mała „haworać i pišuć" ab litoŭska-biełaruskich adnosinach, jak kaža aŭtar henaha artykułu, pierastajučy na zwyčajnych chronikarskich zaciemkach, padawanych čas-ad-času ŭ litoŭskaj presie. A škada, što tak. Šyrejšaje infarmawańnie litoŭskaha hramadzianstwa ab biełarusach, ab ich adradženska-wyzwolnym ruchu i ahułam ab ich ideowym žyćci mieła-b sapraŭdy wialikaje značeńnie dla ŭzajemnaha biełaruska-litoŭskaha sužyćcia, bo nie adno raźwiejeła-b upiaredžańnie i nierazumieńnie biełarusaŭ z boku litoŭskaha. Treba praŭdu skazać, što ŭ litoŭskim hramadzianstwie možna jašče spatkacca z pahladam na biełarusaŭ, jaki świedča ab poŭnym niaznańni i niedaceńwańni nas. Praŭda, hetkija prajawy ŭ litoŭskim hramadzianstwie heta wyniatki, ale i jany niepažadanyja.

b) Z boku biełaruskaha sprawa biełaruska-litoŭskaha sužyćcia tak-ža nie daceńwajecca, biełaruskaja presa ab litoŭcach padaje tak-ža tolki chronikarskija zaciemki i pry tym čas-ad-času.—Woś-ža musim skazać, što hetki pahlad na našy ŭzajemnyja adnosiny niepraŭdziwy. U presie biełaruskaj fašystoŭskaj i ahułam uhadowaj, praŭda, darma litoŭcy buduć šukać zacikaŭleńnia saboj. I heta susim zrazumieła. Ale treba pomnić, što hetkaj presy ŭ nas stolki, što kot napłakaŭ, i ŭpływy jaje ŭ hramadzianstwie nijakija. Biełaruskaja presa demokratyčnaja, niezaležnaja, narodnaja, a ŭ jaje liku i „Biełaruskaja Krynica" na heny zakid susim nie zasłužyła. My ŭ swajoj hazecie, dobryja biełaruska-litoŭskija adnosiny aceńwajučy jak histaryčnuju wymohu i dla biełarusaŭ i dla litoŭcaŭ, hetaj sprawie paświačajem nia tolki chronikarskija zaciemki i nie čas-ad-času.

c) Pieršaj pryčynaj henych byccam nia susim dobrych litoŭska-biełaruskich adnosinaŭ jość niaroŭnaść palityčnaja. Litoŭski narod zdabyŭ niezaležnaść, a biełaruski jašče nie. Dziakujučy hetaj palityčnaj wyššaści litoŭcaŭ, litoŭcy biełaruskaj prablemaj mała cikawiacca.— Woś-ža i tut nam zdajecca, što kali-b sapraŭdy hetak litoŭskija palityki zahladalisia na Biełarusaŭ, dyk jany mylalisia-b. Palityka hladzić nia tolki na toje, što jość, ale i ŭ budučyniu — na toje, što budzie i što moža być. Nia treba zabywacca, što litoŭskaja narodnaja prablema akančalna jašče nia wyrašana, akančalnaje jaje wyrašeńnie nastupić niekali ŭ parazumieńni z biełaruskim narodam.

d) Ale heta palityčnaja pryčyna ŭ našych krajowych warunkach faktyčna pryčynaj nia jość, bo hutarka datyča biełaruska-litoŭskich adnosinaŭ u Polšča i tut u hetaj sprawie ihraje ważnuju rol inšaja pryčyna — pryčyna tak-ža palityčnaja, ale inšaha charaktaru. Pryčynaj hetaj maje być zaznačańnie niekatorymi maładymi i starejšymi biełarusami swajej ekspansii na zachad, na litoŭskija terytoryi. — I na heta adkaz prosty: hetkija adnosiny niekatorych z biełarusaŭ, heta zwyčajny wyniatak i da hetaha wyniatku treba zaličyć tych z biełaruskaha maładziejšaha ci starejšaha hramadzianstwa, jakija naležać da ŭspomnienych fašystaŭ ci ahułam uhadoŭcaŭ i jakija ŭ biełaruskim hramadzka-palityčnym žyćci faktyčna nia majuć nijakaha značeńnia. U niezaležnym-ža biełaruskim hramadzianstwie warožaści da litoŭskaha narodu niama, jak niama jaho, ab čym budzie nižej, i ŭ świedamych nacyjanalna biełaruskich wiaskowych masach. A što bywajuć wyniatki takoha ci inšaha charaktaru, — heta nia dziwa. Wyniatki jość i ŭ litoŭskim hramadzianstwie i niama nijakaj padstawy z hetkich wyniatkaŭ rabić pryncyp. Sapraŭdy jość u bieł. hramadzianstwie adzinki spasiarod tych-ža fašystoŭ uhadoŭcaŭ, jakija rubiažy Biełarusi wiaduć ad Maskwy až pad Koŭnu, ale-ž jasnaja reč, što hetkich „palitykaŭ" možna razhladać tolki z punktu humorystyčnaha i ŭ biełaruskim hramadzianstwie i ŭ narodzie nawat jany sapraŭdy tolki hetak i razhladajucca.

e) Urešcie aŭtar artykułu, ab jakim tut mowa, dakazwajučy nia susim byccam dobryja litoŭska-biełaruskija adnosiny, padaje za pryčynu niaroŭnuju nacyjanalnuju świedamaść u litoŭcaŭ i ŭ biełarusaŭ, rožnica ŭ jakoj wypadaje na niekaryść biełarusaŭ. Swoj hety pahlad aŭtar henaha artykułu paćwiardžaje faktam wystupańnia biełarusaŭ procіŭ litoŭcaŭ u baraćbie hetych apošnich za prawy swajej mowy pa kaściołach. Asabliwa heta jarka kidajecca ŭ woču ŭ: Nowa-Świancianach, Gierwiatach, Raduni, Butrymancach i ŭ inšych parafijach. — Na heta naš pahlad taki: heta sapraŭdy fakt i fakt duža sumny. Z hetaha adnak faktu nia možna sudzić ab błahich litoŭska - biełaruskich adnosinach. Sam aŭtar artykułu kaža, što ŭ uspomnienych miascoch biełarusy — heta ciomnaja, niaświedamaja masa, časta pachodžańnia litoŭskaha, jakoj biełaruskaść tolki ŭ tym, što jana siańnia pabiełarusku hawora. Jasna, što warožaść hetaj ciomnaj masy, razahitawanaj polskimi nacyjanalistymi, nia jość dokazam sapraŭdy biełaruskaj warožaści. Ab biełaruskaści možna hawaryć tam, dzie jość biełaruskaja nacyjanalnaja świedamaść, a ŭ takich punktach, jak ab hetym wiedama, biełarusy i litoŭcy žywuć u najlepšaj zhodzie i ŭzajemna sabie spryjajuć i dapamahajuć. Henaja prajawa baraćby hetaj masy z litoŭskaj mowaj u kaściele na karyść polskaj, zamiest baraćby za mowu biełaruskuju ci litoŭskuju, jość wytwaram našaj supolnaj — i litoŭskaj i biełaruskaj trahiedyi: psychozy „polskaj wiery". Jasna, što spakojna na heta hladzieć my nia možam. Tut patrebnaja wialikaja, wytrywałaja i doŭhaja baraćba i praca. Za najlepšyja sposaby hetaj baraćby ŭważajem aświetu praz adpawiednuju knižku i hazetu jak biełaruskuju tak i litoŭskuju.

Na hetkija dumki nas nawioŭ uspomnieny artykuł „Viln. Rytojus". Jość heta naš biełaruski pahlad na ŭsie tyja punkty, jakija heny artykuł zakranuŭ, haworačy ab litoŭska-biełaruskich adnosinach. Wiedama, na hetym my nia spynimsia, da sprawy adnosinaŭ biełaruskaha i litoŭskaha narodu, što, jak skazana wyšej, uważajem za sprawu histaryčnaj ważnaści, jašče wierniemsia niaraz.

БЕЛАРУСЫ! Дамагайцеся для сваіх дзяцей школы ў роднай мове — падавайце школьнаму інспэктару дэклярацыі за беларускую школу.

Усе друкі — інструкцыі, як дамагацца беларускай школы, дэкляарацыі і інш. выпісвайце па адрасу: Wilno, ul. Królewska 3—8 *Школьны Сакратарыят.*

Адступнікі і рэнэгаты

У пару, калі народ зьнемагае ў няроўнай барацьбе, тады заўсёды найбольш зьяўляецца рэнэгатаў і здраднікаў. І гэта зусім зразумела. Людзі слабыя і бязвольныя адыходзяць ад свайго народу, бо яны ёсьць, як усякі слабы, няздольнымі да барацьбы і наагул амаль няздольныя да жыцьця, катарае складаецца ня толькі з дзён і шчасьлівых і прыгожых, але, асабліва-ж як у нашых абставінах, праходзіць у цяжкім змаганьні за лепшую будучыню.

І яны адходзяць...

Адны адсоўваюцца паціхеньку і нязначна адыходзяць у загуменьне грамадзкага жыцьця. Іншыя, больш наглыя людзі, каторыя ніколі ня ведалі, што такое нацыянальны гонар і сумленьне, лічаць патрэбным разваліць тую арганізацыю, дзе яны знаходзіліся і дзякуючы якой здабылі сякое-такое імя ў беларускай грамадзкасьці. Калі канчаюцца магчымасьці лёгкага „дзеяньня" — у гэных людзей раптоўна прападае нацыянальны запал і яны пераступаюць на іншы, лягчэйшы шлях для сябе і стараюцца свой паступак апраўдаць коштам добрага імяні другіх. Трэба на гэтыя зьявішчы глядзець проста.

Многа былых віленскіх студэнтаў беларусаў, каторыя кончылі свае навукі дзякуючы самаахвярнасьці беларускага грамадзянства, якое з апошняга намагалася памагчы ім здабыць навуку, спадзяючыся ад іх карысьці для беларускай справы, як толькі замацаваліся недзе ў бюрократычных нетрах, ня толькі адыйшлі ад беларускай справы, але перасталі нават выпісваць беларускія газэты, „бо гэта можа пашкодзіць на службе."

Некаторыя малайцы, каторыя за часоў свайго студэнцтва пісалі „моцныя" і патрыётычныя вершы, па сканчэньні унівэрсытэту раптам перарабіліся ня толькі на „biał.-pol." але перапісваюцца ў палякі. А куды падзеліся ўсе нашыя паслы, што праз вастрог не паехалі ў Саветы?

Сумна і цяжка робіцца на душы, пераглядаючы гэтую беларускую „некралёгію."

Можна было-б даць шмат іншых фактаў рэнэгацтва і адступнасьці ад беларускай нацыянальнай справы і службы цяпер небеларускай справе.

Мы перакананы, што ўсе яны пры пэўных спрыяючых абставінах вярнуліся-б назад і вярнуліся б з вялікімі прэтэнсіямі, амбіцыямі. Але мы перакананы так-жа, што народ іх ужо не паслухае і абойдзецца бяз іх.

На іх месца становяцца новыя людзі, каторыя гартуюць свой нацыянальны дух у надта цяжкіх і няспрыяючых абставінах, у якіх апынуўся Беларускі народ.

Ня гледзячы на рэнэгацтва і адступнасьць многіх, ня гледзячы на ўсе цяжары і прыкрасьці, злучаныя з вядзеньнем беларускай справы—рады нацыянальных працаўнікоў ня зьменшаюцца, а наадварот—усьцяж павялічваюцца.

На месца аднаго рэнэгата і адступніка зьяўляецца двух стойкіх, сталых нацыянальных работнікаў, на месца слабых духам людзей нарастаюць кадры стойкіх і бадзёрых.

Толькі той гэнага ня бачыць, хто наагул няздольны нічога дагледзіць, што творыцца навокал яго.

Законы жыцьця перамагаюць. Тое, што жывое, будзе жыць і разьвівацца.

Беларускі народ жыве і разьвіваецца. Адступнасьць слабых і рэнэгацтва бяздушных разьвіцьцю беларускага жыцьця ўжо ня страшны. Народнае адраджэньне йдзе ўперад, пакідаючы іх за сабою.

Народнік.

Камунікат
Бел. Інстытуту Гаспадаркі і Культуры

Гэтым падаецца да публічнага ведама, што Цэнтральны Ўрад Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры на паседжаньнях дня 11-га і 14 га кастрычніка сёлета пастанавіў сьвяткаваць юбілей 30-тых угодкаў літаратурнай творчасьці Якуба Коласа, а так-жа сьвята Дня Беларускай Культуры, і на тым-жа паседжаньні пастанавіў зьвярнуцца да Таварыства Беларускай Школы з прапазыцыяй супольнага наладжаньня гэтых сьвяткаваньняў.

У справе сьвяткаваньня юбілею 10-тых угодкаў існаваньня Беларускага Інстытуту, дня 4-га кастрычніка 1936 г. Цэнтральны Ўрад пастанавіў наладзіць гэтае сьвяткаваньне самастойна.

(—) *Кс. В. Гадлеўскі*
Старшыня Цэнтр. Ураду БІГіК

(—) *Міф. Я. Шутовіч*
Сакратар Цэнтр. Ураду БІГіК

Вільня, 15.XI.1936.

З БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЬЦЯ

Беларускі Адрыўны Календар на 1937 г. пасьля канфіскаты. Надовячы Віленскі Акружны Суд, разглядзеўшы канфіскату адміністрацыйнай уладай Беларускага Адрыўнога Календара на 19э7 г. пацьвердзіў канфіскату толькі 2 ох картачак, рэшту календара ад канфіскаты звольніў. Календар ужо пушчаны выдаўцамі на рынак у прадажу.

Рада Беларускага Інстытуту Гасп. і Культуры. У нядзелю 15 г. м. зьбіраўся сход Рады Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры дзеля вырашэньня некаторых спраў нутранога характару арганізацыі. Сход Рады аднак не адбыўся.

Касьцёла сьв. Ганны ў Вільні беларусам каталіком не даюць. Мы падавалі, што віленскі арцыбіскуп Ялбжыкоўскі даў беларусам каталіком касьцёл сьв. Ганны дзеля выконваньня рэлігійных абавязкаў. Не зважаючы на тое, што арцыбіскуп свайго становішча ў гэтай справе не зьмяніў, рэктар гэтага касьцёла беларусаў у касьцёл сьв. Ганны маліцца ня пушчае, захўляючы, што нехта загразіў пагромам беларусаў у касьцеле сьв. Ганны. Дык хто касьцельная ўлада? — Хіба-ж не „пагромшчыкі", але арцыбіскуп!

З студэнцкага жыцьця. Беларускія студэнты Віленскага Унівэрсытэту, сарганізаваныя ў Беларускім Студэнцкім Саюзе, згодна з традыцыяй, супрацоўнічаюць з студэнтамі украінцамі і літоўцамі.

Сёлета 8.XI пачаліся ўзаемныя інфармаваньні аб жыцьці сваіх народаў між студэнтамі беларусамі і украінцамі: рэфэрат аб украінскім жыцьці прачытаў студ. Ул. Дэцык; аб жыцьці беларусаў быў наладжаны рэфэрат 10 XI.

— У суботу 14.XI быў наладжаны рэфэрат аб Слуцкім паўстаньні з нагоды 16-х угодкаў гэтага паўстаньня.

— 15.XI студ. Тумаш чытаў рэфэрат на тэму: „Дарвінізм".

— 21.XI адбудзецца лекцыя на тэму: „Ідэя Студэнта Беларуса".

— *„25 Сакавіка"*. Пад гэткім загалоўкам надовячы пахвіўся невялічкі часапіс з надпісам у падзагалоўку: „Часапіс Беларускіх Студэнтаў". Выдавец і рэдактар гэтага часапісу В. Папуцэвіч — выдавец і рэдактар газэціны „Беларускі Фронт".

Увага! Беларускі Хор Р. Шырмы 30.XI. а гадзіне 9 увечары праяе ў польскім радыё з перадачай на ўсе польскія станцыі наступныя беларускія народныя песьні: 1) А ў полі калыска (Будслаў), гарм. Галкоўскага, 2) Ляціць сарока, (Аўгустоўскі пав.), 3) Ой не вылятай (Пружанскі пав.), solo, гарм. Грэчанінава, 4) Не пры пуці белая бяроза, гарм. Грэчанінава, 5) Па саду хаджу (Вялейскі пав.), гарм. Галкоўскага, 6) Вылецела галка, гарм. Галкоўскага, 7) А мне трудненька (Вялейскі пав.), гарм. Галкоўскага, 8) Зялён гай (Ваўкавыскі пав.), гарм. Грэчанінава, 9) А ў полі вярба, гарм. Свешнікава, 10) О-юля-лю, гарм. Грэчанінава.

Купляйце новы беларускі ілюстраваны лемантар, уложаны С. Паўловічам, пад назовам

„Першыя Зерняткі"

беларуская граматка для хатняга навучаньня. З многімі малюнкамі У. Паўлюкоўскага, Я. Драздовіча і іншых. Выданьне Я. Малецкага. Бачын 96, фармат 8. Ёсьць гэта прыгожая кніжыца для дзяцей і старэйшых. Купіць можна ў кожнай беларускай кнігарні ў Вільні і на правінцыі. Цана пры выпісваньні з перасылкай: да 10 экз. па 50 гр., ад 10 да 20 — 45 гр., ад 20 да 50 — 40 гр., ад 50 і ўзвыш — 35 гр.

Галоўны склад: Беларуская Кнігарня „Пагоня" Вільня, Завальная 1.

Z mižnarodnaj palityki

Nadowiačy adbyłasia palityčnaja narada pradstaŭnikoŭ Italii, Aŭstryi i Madziarščyny. U rezultacie hetych naradaŭ Aŭstryja aficyjalna pryznała panaweńnie Italii nad Abisynijaj, a Madziarščyna, na suproć tryjanonskaha dahaworu, pačynaje biez pieraškod — mahčyma i z dapamohaj — zbroicca.

—Hetymi dniami Niamieččyna i Italija, adnačasna i adnolkawymi dakumantami, pryznali ŭ Hišpanii lehalnaj uładaj urad hien. Franko.

Hety paŭstanski ŭrad hien. Franko abwieściŭ u hišpanskim Maroko mabilizacyju. Marokanskich arabaŭ hien. Franko budzie wieści ŭ Hišpaniju i dalej wajawać z respublikanskim wojskam.

— Paśla wybaraŭ na prezydenta Zł. Št. Paŭnoč. Ameryki Roosewelta pačałosia na amerykanskim kantynencie šyrejšaje palityčnaje ažyŭleńnie. Pačalisia zachady dzieła abjednańnia miž Paŭdzionnaj i Paŭnočnaj Amerykaj.

— Francuski ŭrad, jak wiedama, staić za mir i prociŭ usiakaj wajny. Dzieła taho, što dziaržawy z fašystoŭskimi ŭradami ślapcom prucca da wajny, francuski ministar Delbo, nadowiačy z nahody dnia spynieńnia bojki, skazaŭ palityčnuju pramowu, u jakoj zaznačyŭ, što treba ŭzmocnić Lihu Narodaŭ i nawokał jaje abjadnać usie mirna nastrojenyja narody prociŭ tych narodaŭ, jakija stajać za kanieśnaść wajny.

— Nadowiačy ŭ SSSR aryštawali niekalki asob hramadzian Niamieččyny, jakija tam pracawali ŭ promyśle, jak specyjalisty; miž inšymi aryštawany wiedamy znatok eŭropejskaha ŭschodu prafesar Otton Teč. Aryštawanych winawaciać za sabataž i špijonstwa.

Hety fakt aryštu jšče bolš uzburyŭ Niamieččynu prociŭ balšawikoŭ.

U palityčnych kruhoch spadziajucca, što hetyja aryšty palityčnych kanfliktaŭ nie parodziać; aryštawanych — treba spadziawacca — wysielać z SSSR u Niamieččynu.

Antysemickija studenckija zabureńni

Uwa ŭsich uniwersyteckich asiarodkach — u Waršawie, Krakawie, Paznani, Lwowie i ŭ Wilni — adbywajucca studenckija zabureńni, jakija majuć charaktar antysemicki. Hetyja zabureńni padniała i prawodzić studenckaja moładź, jakaja nastrojena nacyjanalistyčna na fašystaŭski ład; demokratyčna nastrojena studenckaja moładź z nacyjanalistyčnaj moładziaj nie solidaryzujecca.

Z pryčyny zabureńniaŭ uniwersyteckija ŭłady spynili nawuku ŭ uniwersytetach na ŭsich fakultetach.

U Wilni polskaja studenckaja nacyjanalistyčnaja moładź śpiarša pačała burycca suproć żydoŭ studentaŭ u uniwersytecie, paśla chodziačy pa wulicach biła wokny, jak wiaskowyja „nawabrancy," a ŭ kancy zachapiła wializarny Akademicki Dom i tam naładziła akupacyjny strajk—nia wychodziać z domu i damahajucca ad uniwersyteckich uładaŭ prociŭżydoŭskich rasparadžeńniaŭ.

Pachod žydoŭskaj moładzi ŭ Palestynu

Z Waršawy pačaŭsia 17-ha h. m. pachod 1000 žydoŭskaj moładzi ŭ Palestynu.

Hety pachod byŭ zarhanizawany žydoŭskimi arhanizacyjami. Žydoŭskaja moładź mieła piechatoj jšci ŭ Palestynu i tam pasialicca na stałaje žyćcio. Ułady hety pachod spynili.

Biełaruski Instytut
Haspadarki i Kultury
Vilenski Addzieł
Vilnia, Zavalnaja 1—1.

Pračytaj, sam pryjdzi i druhich pryviadzi.

PAWIEDAMLEŃNIE

U niadzielu dnia 22.XI.1936 hodu ŭ zali Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury ŭ Wilni pry Zawalnaj wul. 1—1 adbudziecca;

Wiečar paświačany bieł. paetcy Ciotcy

z hetkaj prahramaj:

1. Ustupnoje słowa.
2. Lekcyja ab dziejnaści i litaraturnaj tworčaści CIOTKI — pračytaje absolwentka Wil. uniwersytetu hram-ka M. MILUČANKA.
3. Deklamacyi wieršaŭ Ciotki.
4. Biełaruskija pieśni ŭ wykanańni CHORU pad kiraŭn. hram. R.ŠYRMY

Pačatak roŭna a hadzinie 17-aj. Uchod wolny i biaspłatny.

Urad Wilenskaha Addziełu BIHiK.

Др. Ст. Грынкевіч. 9)

У братоў украінцаў.

„МАСЛОСОЮЗ."

Ня трэба ехаць у Львоў, каб пачуць аб „Масласаюзе." Гэная арганізацыя шырока вядомая ня толькі на тэрыторыі украінскай, але і ў нас усе, каму толькі ня зусім чужая ідэя кооперацыі, захопліваюцца жывучасьцю украінцаў у галіне эканамічнай.

Карэньні „Масласаюзу" сядзяць у „Просвіце." „Просвіта" была жаралом, скуль выйшла ідэя і шчасьлівы пачын вытворчых коопэратываў. Галіта на вёсцы, перанаселенасьць на зямлі прымушалі даўно перадавых дзеячоў і павадыроў заняцца эканамічнаю галінаю жыцьця. Першае украінскае крэдытовае таварыства заснавалася ў Перамышлі ў 1894 г. „Просвіта" павяла шырокую акцыю —ратавацца собскімі сіламі ад вызыску чужых банкаў ды гандляроў. Яшчэ ў XIX стагодзьдзі бачым „Краёвы Крэдытовы Саюз," а ад 1904 г. „Краёвы Саюз Рэвізыйны" дзеля рэвізіі і арганізаваньня рознага роду коопэратываў. Апошнія, названыя ўстановы, жылі ўжо пэўным собскім жыцьцём, аднак „Просвіта" даўжэйшы час мела сваіх люстратараў дзеля прапаганды і практычнага навучаньня коопэратыўнае справы. Зразумела, што масавую формаю коопэратыўнага жыцьця былі спажывецкія коопэратыўныя крамкі. З гэных вось спажывецкіх коопэратываў і вырас „Масласаюс". Першая малачарня, заснаваная як аддзел „Просвіты" ў 1904 г., была пачаткам малачарскае коопэрацыі. У чарговым годзе існуючыя 5 малачарняў арганізуюцца ў „Саюз украінскіх малачарскіх супалак."

Да вайны (да 1914 г.) было ўжо 100 малачарскіх коопэратываў, згуртаваных у Саюзе. Коопэратывы выраблялі ў год 300.000 клг. масла. Вайна прыпыніла і разьбіла дзейнасьць і ў гэнай галіне. Пасьля вайны нанава наладжваецца праца з астаўшыміся 17 коопэратывамі. Вязумоўна форма працы ў коопэратывах даваенных і ў першыя гады пасьля вайны была даволі прымітыўная.

Шмат лягчэй наладзіць працу ў коопэратыве спажывецкай. Капіталу вялікага ня трэба, даволі некалькі сот залатовак і гандаль вясьці можна. На коопэратыву малачарскую з прыладамі, машынамі, транспартамі і адумыслоўцамі трэба тысячы залатовак. Дык першыя малачарні былі пры тых спажывецкіх коопэратывах, дзе сабралася крыху запаснога капіталу. Невялікага капіталу хапіла на наладжаньне пераробкі і прадажы малых колькасьцяў малочных прадуктаў.

Круг дзейнасьці спажывецкіх коопэратываў невялікі — адна ці найбольш некалькі вёсак. Новыя малачарні былі абмежаваныя да тэрыторыі такое самое. Лёгка зразумець, што жыхары аднае вёскі не хацелі вазіць малака ў чужую коопэратыву, не хацелі, каб хто багацеў іхняю працаю Другім мамэнтам, які абмяжоўваў і звужваў плошчу дзейнасьці малачарні быў факт, што лягчэй аддаваць малако ў сваей вёсцы, чымся вазіць яго за некалькі кілёмэтраў. Калі малыя малачарскія коопэратывы мелі сярэдне дзенна 500 літраў малака (ад 150—200 кароў), дык масла мелі да 20 клг. за дзень. Зразумела, што якасьць масла ў такіх умовах не магла быць найлепшая. У такіх бедных, маленькіх установах не магло быць добрых адумыслоўцаў малачароў. Далей, благое, ці прынамся не найлепшае, масла ня мела тых купцоў, якія добра плацяць, масла трэба было прадаваць танней, а значыцца і сябры коопэратыву даставалі менш за малако.

Вось чаму можна назваць пару даваенную і першыя гады пасьляваенныя — прымітыўнаю гаспадаркаю малачарскаю ў Галіччыне. Народы з практыкаю ў гэнай галіне (Данія, Эстонія) даўно дайшлі да вываду, што толькі буйныя малачарскія коопэратывы могуць стрываць конкурэнцыю на гандлёвым рынку. Дык і украінскія коопэратыўныя дзеячы апынуліся ў цяжкай сытуацыі, калі сказалі сябром арганізацыяў, што хто хоча мець карысьць заўтра, хай сяньня крыху папрацуе. Трэба было навучыць людзей шырака глядзець. Нідзе ніколі ніякая справа не канчаецца на сваёй вёсцы, гміне. Толькі дурны, ці недальназоркі чалавек думае, што ўсё ў парадку, калі яму добра. Наадварот, кожны грамадзянін мусіць дайсьці да вываду, што тады будзе добра, калі ня толькі мне, ці нейкаму сваяку, а і суседу і зусім незнаёмаму з другое гміны будзе добра.

Украінская маса коопэратараў настолькі здысцыплінаваная, што без пратэстаў пачала праводзіць рэарганізацыю малачарняў у форме „Раённых малачарскіх супалак." Розьніца

Ужо выйшлі з друку і паявіліся у прадажы

„Беларускі Адрыўны Календар на 1937 год“

(надрукаваны гражданкай (рускімі літарамі)

і „Biełaruski Adryŭny Kalendar na 1937 hod“

(nadrukawany łacinikaj (polskimi litarami)

Календары гэтыя былі Віленскім Гарадзкім Стараствам сканфіскаваныя, дзеля таго аднак што Суд зацьвердзіў канфіскату толькі дзьвёх картачак, рэшту календароў Староства зьвярнула выдаўцом, якія ўпарадкаваўшы календары, пусьцілі іх ужо на рынак.

Цана аднаго экзэмпляра гэтых календароў 50 грошаў.

Хто купляе ад 10 да 25 календароў, той плаціць па 42 грошы; ад 25 да 100—плаціць па 37 гр.; хто купляе больш 100 календароў, плаціць па 35 гр.

Беларускія адрыўныя календары маюць два стылі: новы і стары. Сьвяты праваслаўныя і каталіцкія. Усход і заход сонца. Зьмены месяца. Зьмены пагоды. Шмат розных практычных і цэнных парадаў, цікавых вестак, прыгожых вершаў і сьмяхотных жартаў.

Купіць беларускі календар можна ўсюды і ўва ўсіх календарных прадаўцоў у нашым краі.

Галоўны склад беларускіх календароў у Беларускіх Кнігарнях у Вільні.

Roznyja wiestki

Z CARKOŬNAHA PAHOSTU.

Mitrapalit Dzianis adpraŭlaje nabaženstwa papolsku. U dzień świata dziaržaŭnaj niezaležnaści 11 listapada mitrapalit prawasłaŭnaje Carkwy ŭ Polšĉy ŭ waršaŭskim prawasłaŭnym sabory adpraŭlaŭ nabaženstwa papolsku.

Praces za cerkwy. Polskija biskupy chočać zabrać tyja cerkwy, što kališ byli ŭnijackimi, na kaścioły. U hetaj sprawie polskija biskupy wystupili ŭ sud adnosna 68 cerkwaŭ. Nadowiačy adbyŭsia ŭžo sud u Najwyšejšym Sudzie ŭ Waršawie, dzie polskija biskupy sprawu prajhrali, bo sud nia pryznaŭ im prawa da hetych cerkwaŭ, staŭšy na takim stanowiščy, što hetaja sprawa moža być wyrašana administracyjnaj ŭładaj.

Źjezd ksiandzoŭ ab biełaruskich i litoŭskich knižkach. Nadowiačy ŭ Wilni adbyŭsia wialiki źjezd katalickich ksiandzoŭ; na źjeździe byli ksiandzy nia tolki Wilenskaj dyecezii, ale byli tak-ža z Pinskaj i nawat z karonnaj Polšĉy. Na hetym źjeździe miž inšymi sprawami hawaryli ksiandzy i ab pašyreńni siarod wieručych relihijnaj litaratury. Niekatoryja ksiandzy padali prajekt, što treba siarod biełarusaŭ i litoŭcaŭ pašyrać litaraturu relihijnaha źmiestu biełaruskuju i litoŭskuju. Hety, zdajecca taki praścieńki da zrazumieńnia ŭ chryścijanskim i katalickim duchu, prajekt tak uzburyŭ „katalickaje“ pačućcio polskich ksiandzoŭ, jakija swajej bolšaściaj hałasoŭ pastanawili ab hetym nawat i nie hawaryć, nia to što adnieścisia da prajektu pozytyŭna. Słowam, dla biełarusaŭ i litoŭcaŭ polskija ksiandzy (u bolšaści) nia chočać padawać słowa Božaha ŭ rodnaj ich mowie, ale tolki papolsku. I heta maje być nie palityka i nadta-ž pakatalicku. Dziŭna, što suproć takoha stanowišča bolšaści polskich ksiandzoŭ nie zabiraje aŭtorytatyŭnaha ŭ imia praŭdy Chrystowaj słowa arcybiskup Jałbžykoŭski...

Z HAZET.

„I.K.C.“ ckuje i prociŭ Litoŭcaŭ. Polskija šowinistyčnyja hazety—prosta majstry ŭzbudžwańnia nienawiści siarod hramadzian swajej dziaržawy.

„Ilustrawany Kur. Codzienny,“ jaki niadaŭna ckawaŭ polskuju publičnuju apiniju prociŭ Biełarusaŭ, časta padburaje jaje prociŭ Ukraincaŭ, a takža ckuje i prociŭ Litoŭcaŭ. I tak u Nr 305 heta hazecina piša, što litoŭskija arhanizacyi ŭ Polšĉy wydajuć pa 20 tysiač zł. u dzień na prociŭpolskija mety, a hetyja hrošy prysyłaje im byccam Litoŭskaja dziaržawa byccam ad litoŭskich arhanizacyjaŭ u Amerycy. „IKC“ zaklikaje prosta da kanfiskaty ŭsiaje majemaści litoŭskich arhanizacyjaŭ u Polšĉy.

Hetkim ckawańniem zajmajecca tak ža i „Dz. Wil.“ Padobnych daich majstroŭ u Eŭropie znajści trudna.

Ci raźwiažuć Sojm? Waršaŭski socyjalistyčny „Dziennik Popularny“ piša, što byccam u rašajučych polskich kruhoch pastanoŭlena končyć z Sojmam, „wybranym“ u 1935 h., bo jon nia maje nijakaha ani wodhuku, ani ŭpływu ŭ krai.

Ciapierašniaja sesija — piša hety časapis — maje być apošniaj; paśla pryniaćcia biudžetu Sojm, maje być raźwiazany i raśpisanyja nowyja wybary. Wybary adbylisia b na padstawie abawiazujučaj ciapier wybarnaj ardynacyi.

Kali-b tak zbyłosia — dyk ničoha nowaha nia staniecca.

Žydy naradžajucca. Žydoŭskaja presa wielmi časta padaje ab źjezdach pradstaŭnikoŭ žydoŭskich arhanizacyjaŭ i naradach ab sučasnym pałažeńni Žydoŭ u Polšĉy. Hetkija źjezdy i narady adbywajucca i ŭ našym Krai. Niadaŭna adbyŭsia wieliki žydoŭski źjezd u Wilni, na jakim byli pradstaŭniki z Wilenščyny i Nawahradčyny. Na hetym źjeździe pryniata rezalucyja pratestu suproć antysemityzmu ŭ Polšĉy. Taja-ž žydoŭskaja presa padaje, što hetkija źjezdy i narady adbylisia ŭ Biełastoku i ŭ Horadni.

Z POLŠĈY

Z pastanowaŭ PPS. Hałoŭnaja Rada Polskaj Partyi Socyjalistyčnaj (PPS) niadaŭna na swaim čarhowym pasiedžańni pryniała pastanowy, u jakich padčyrkwajecca, što PPS rašuča adharodžwajecca ad kamunistaŭ i staić za abaronu polskaj dziaržawy, bo Niamieččyna ŭściaž zbroicca. U hetaj rezalucyi haworycca, što dziaržaŭnuju abaronu treba abapiorci na šyrokija masy.

Pryrost nasialeńnia. Hałoŭnaje Statystyčnaje Biuro padaje: na 1 studzienia 1936 h. Polšč mieła 33 mil. 823 tysiačy nasialeńnia. Pryrost nasialeńnia za pieršyja 3 miesiacy byŭ 95.336 asob, za druhija 3 m-cy — 122.503 asoby. Kali hetak pojdzie dalej, dyk u 1938 h. u Polšĉy budzie 35 miljonaŭ nasialeńnia. U hetym liku budzie kala 10 miljonaŭ ukraincaŭ, kala 4 miljonaŭ biełarusaŭ, kala 500.000 litoŭcaŭ, kala 4 miljonaŭ žydoŭ, a tak-ža krychu niemcaŭ i inš.

Biezraboćcie. Statystyka padaje, što na 1 listapada lik zarejestrawanych biezrabotnych wa ŭsiej Polšĉy dasiahnuŭ 280.485 asob; u kastryčniku było 273.808 asob.

Z ZAHRANICY

U Hišpanii wajna nia spyniajecca. Užo druhi tydzień adbywajecca chatniaja wajna ŭ hišpanskaj stalicy Madrycie. Na wulicach horadu bjucca paŭstancy z respublikancami; paŭstancy puścili ŭ horad marokanskich arabaŭ i z imi wyhaniajuć prychilnikaŭ respublikanskaha ŭradu.

Hišpanija—niamieckaj kalonijaj. „Kurjer Waršawski“ padaje, što ciapier užo prychodzić čas razrachunku hien. Franko z tymi dziaržawami, jakija dawali i dajuć jamu mahčymaść wajawać z respublikanskim uradam. Francuskaja hazeta „L'Oeuvre“ piša, što Niamieččyna spadziajecca na wialikija karyści dla siabie ŭ Hišpanii paśla pieramohi paŭstancaŭ. Pradstaŭniki wialikaha niamieckaha promysłu ŭžo pradstaŭlajuć plan eksploatacyi Hišpanii; niemcy trebujuć addać im najważniejšyja žaroły mineralnych bahaćciaŭ u Hišpanii — miedzi, žaleza i žywoha sierabra; niamiecki promysł choča mieć učaście ŭ adbudowie źniščanaha wajnoj kraju; niamieckija biezrabotnyja buduć pasyłacca ŭ Hišpaniju na raboty z metaj pasialeńnia, jak kalanistaŭ.

Serbska-charwackaje zbližeńnie. U Juhasławii Serby z Charwatami nia ŭładzie. A treba wiedać, što heta adzin narod, jaki padzialiŭsia relihijna, a paśla i na čaści. Ciapier pačynajecca zbližeńnie Serbaŭ z Charwatami.

паміж даўнейшаю і новаю формаю будзе такая. Адна вёска ня дасьць скажам больш як 500 л. малака і ня купіць вялікіх машынаў, затое 10 вёсак патрапяць гэта зьдзейсьніць. Дык паасобныя коопэратывы малачарскія плацілі паі або грашмі (100 –500 зал.), або аддавалі прылады сваіх малачарняў.

І на гэтым этапе не асталіся малачарні. Новыя дзяржаўныя вымогі адносна гыгіенічнае стараны працы прымусілі рэарганізаваць яшчэ шырэй. Сяньня арганізацыя наладжана так, каб адзін раён меў малако ад найменш 2.000 кароў. Рахуючы колькасьць малака ад аднае каровы сярэдне на 3 л. штодзень, дык агульная колькасьць малака дзенная ў аднэй коопэратыве будзе каля 5.000 літ. На 5.000 літраў можна паставіць цантрабегі ды маслабойні ня ручныя, а электрычныя ці іншыя. Адна раённая малачарня карыстаецца вялікім капіталам. Дзеля таго, што кожны сябра складае ад аднае каровы 25 зал., ад 2.000 кароваў раённая малачарня мае 50.000 зал. капіталу. У 1932 г. было ўжо 125 самастойных малачарскіх коопэратываў. Было яшчэ 85 коопэр. старога, прымітыўнага тыпу.

Цікава якга дасьледаваць на абодвух тыпах (раённых і старых аддзелах спажывецкіх коопэратываў) павільнасьць мяркаваньняў рэарганізатараў. Жыцьцё бяз ніякіх сумліваў пацьвярджае, што жыцьцяздольнаю ўстановаю будзе буйны тып. У раённых малачарнях прадукцыя, транспарт таннейшыя. Яны маюць лепшы тавар, больш плацяць дастаўцом малака. Большыя коопэратывы хутчэй растуць. Разрастаюцца яны ня гледзячы на крызыс, калі малыя, слабыя адзінкі ня толькі не растуць, а падаюць, або працуюць з дэфіцытам.

У 1931 г. „Масласаюз“ вырабіў 2.657.307.29 кл. масла. Малочныя прадукты дастаўлялі 249 коопэратывы (вялікія і малыя). У вялікіх малачарнях было 41. 071 сяброў. Гандлёвыя абароты ў працягу году йдуць у мільёны зал. (14 696.933 зал.). „Масласаюз“ мае свае арганізацыйныя і гандлёвыя аддзелы ў цэлым радзе Галіцкіх гарадоў, ды на‘т у Бельску і Катовіцах (на Шлёнску).

‚Масласаюз“ вядзе і замежны гандаль, вывозячы масла ў Аўстрыю, Англію, Данію, Нямеччыну, Палестыну, Францыю і г. д.

У ўстанове працуе больш сотні ўрадоўцаў, каля сотні работнікаў. Тавары завозяць сваімі аўтамабілямі. Каб перахаваць масла ўлетку, „Масласаюз“ мае вялізарныя магазыны — халадзільні, дзе можна пакласьць 10 ваг. масла.

Значэньне „Масласаюзу“ ня толькі ў тым, што сяляне маюць магчымасьць зарабіць крыху грошаў. Як заўсёды, трэба нам глядзець, што ў жыцьці няма нічога, каб прапала бяз сьледу. Уласьнік каровы рупіцца, каб дастаць больш ад яе малака, лепш яе корміць, папраўляе расу жывёлы, вучыцца вясьці пляновую, сыстэматычную гаспадарку сельскую. „Масласаюз“ памагае сваімі інструктарамі.

Якая вялізарная прапаганда нацыянальная робіцца цераз „Масласаюз“! Годзі нам успомніць аб польска-украінскіх падзеях, яшчэ жывых ў памяці, з 1918 г., а сяньня бачым у Львове 4 вялікія гуртоўні і два дзесяткі крамаў дробнае продажы. Купляюць у іх ня толькі украінцы, але ўсе, хто хоча мець добры і адначасна танны тавар. Пытаў я пры нагодзе агляданьня ў Львове цэнтралі „Масласаюзу“ ў п. Дыр. Мудрыка, як яны дайшлі да такога становішча. „Вельмі проста“ — адказвае дырэктар.—Коопэрацыя гэта не сэнтымэнт. Тутака гандлёвая калькуляцыя. Жыцьцё таксама не любіць сэнтымэнту. Да нас селянін вязе ня толькі таму, што мы украінцы, а таму, што мы больш плацім, чым хто іншы. Іншы чалавек, купляючы нашую сьмятану, сыр ці масла просіць зьдзерці наклейку фірмы „Масласаюзу“. Што ж—мы на гэта нічога... — Такія зьявішчы паказваюць, што сапраўды жывое перамагае, ня гледзячы на ўсякія заміны ці пачуцьцёвыя настроі.

Так бязумоўна, калі коопэратыва агулам школа характару не адзінкі ўжо, а грамады, дык асабліва гэта слушна ў адносінах да нацыяў недзяржаўных.

Вельмі сымболічны быў абразок маладога інжынера, які ў „Масласаюзе“ паказываў практычнае карыстаньне машынаю да мыцьця пасудзіны ад малака. Чалавек з інтэлігентным выглядам, апрануты ў балахон са зрэбніны, у цяжкіх чаравіках на нагах, так што з вопраткі выглядаў ён на аднаго з работнікаў, што ўвіхаліся на двары, каля бочак з маслам. І з якою павагаю паказваў ён госьцям машыны. Не сароміўся запэцканых рук і аблітага клустасьцю балахону. На сваём становішчы ён поўнапраўны будаўнічы і змагар за новую, лепшую будучыню свайго народу.

Патрэбны гэткія людзі і для нас.

Piśmy z wioski

Z žyćcia biełaruskaj wioski.

Pietrahi, Pastaŭskaha paw. Zbližajučysia da našaj wioski, adrazu kidajucca ŭ wočy šeryja strechi biełaruskich chatak, ciesna ścisnuŭšysia adna da druhoj.

Cichaja, sumnaja wosień razlahajecca pa wakolicy; niama šorachu wiesnawoha žyćcia i paciechi; wieciar hulaje pa prastorach šerych paloŭ, wydajučy žałasna šum kala wuhłoŭ sialanskich chataŭ. Heta wiecier prynosić sumnyja wiestki z usich kutkoŭ biełaruskaj krainy. Robicca sumna, až ślozy wyciskajucca z wačej. Hłybokaja kryŭda ščymić serca.

My žywy narod, majem swaju sučasnuju kulturu i majem adblaski staroj kultury, majem dakumanty testamantu našaj słaŭnaj minuŭščyny, našych papiarednich pakaleńniaŭ. Nam adnak silacca ŭtałkawać, što nas niama, što my heta nia my.

Našaja wioska składajecca z 50 chat. Na kancy wioski pabudawana škoła; pabudawali jaje ŭ 1920 h. U hetaj škole wučać našych biełaruskich dziaciej papolsku. Praz polskuju škołu ŭžo niamała prajšło našaj moładzi, ale karyści z hetaha mała — maralnych i aświetnych upływaŭ hetaja škoła na našuju moładź nie zrabiła; adsiadzieŭšy prymusowa ŭ škole 7 hadoŭ, wučań ledź raśpisacca moža, a za dwa hady i ŭsiaho zabywajecca. Heta najhoršaja z našych niahodaŭ, bo zamiest postupu i kulturnaha raźwićcia nastupaje kulturny zaniapad.

Niezrazumiełaja polskaja škoła dla biełarusaŭ nie daje raźwićcia. Biełaruskija dzieci, uzhadoŭwanyja ŭ siamji pabiełarusku, nia mohuć raźwiwać u polskaj škole swajho intelektu, bo polskaja škoła nie razumieje dušy biełaruskaha dziciaci, a biełaruskaje dzicia nia moža ściamić, što wučać u polskaj škole. Tut samo pryrodnaje prawa damahajecca, kab dla biełarusaŭ dać biełaruskuju škołu.

Pry našaj polskaj škole jość straleckaja „światlica“, u jakoj školny nastaŭnik nawučaje stralcoŭ. Hetkaje nawučańnie tak-ža ani jak nie traplaje da prakanańnia słuchačoŭ i ŭsio adskakwaje, jak suchi haroch ad ściany. Dla zaškolnaj aświety patrebnyja biełaruskija arhanizacyi, treba adčyniać biełaruskija biblijateki-čytalni.

Sialanie ŭ našaj wioscy wielmi biednyja; małyja haspadarački nia mohuć prakarmić wialikich sialanskich siemjaŭ, nawat i ŭ hady najlepšych uradžajaŭ. U wioscy ludziej mnoha, ale niama na čym žyć i niama čaho rabić.

Moładź žywie biaz nijakaj budučyni, a dziela hetaha demaralizujecca i stanowicca niazdatnaj da wyšejšaha i lepšaha žyćcia. Biednaja ciapierašniaja moładź, i treba jaje ratawać ad upadku; treba naładžwać kursy samaaświety, treba dawać moładzi adpawiednuju litaraturu, treba pakazwać šlach da wychadu z ciemry moralnaha i matarjalnaha ŭpadku.

Polskija arhanizacyi ŭ nas nia majuć nijakaha hruntu dziela raźwićcia; spačatku ludzi zapiswalisia ŭ polskija arhanizacyi, ale nie znajšoŭšy dla siabie ŭ ich karysnaha — pawychodzili, i hetyja arhanizacyi astalisia biaz ludziej.

Sialanie čakajuć niejkaj pieramieny i spadziajucca, što paśla pieramieny budzie lepiej; usie haworać ab wajnie i čamuści wajny nie bajacca.

Na moj pahlad, nam treba arhanizawacca, treba zakładać swaje biełaruskija arhanizacyi i hetkaj darohaj iści, zmahajučysia za swaje nacyjanalnyja i socyjalnyja prawy, da lepšaj budučyni.

W. R.

I ŭ nas žywuć biełarusy.

Padkupcowa, kala Wilni. Nia wiedaju, ci našaje asieliščа nazywać wioskaj, ci jak inakš, bo tut niama čyścini charaktaru wioski, a heta tamu, što Padkopcawa zusim blizieńka kala Wilni i žychary jaho žyćciowa źwiazanyja z hetym miestam. Zusim świedamych biełarusaŭ, h. zn. biełarusaŭ aktyŭnych, tut niama, ale biełaruskaja padświedamaść u padkupcoŭcaŭ mocnaja. Padkupcoŭcy mocna paddalisia ŭpływam polščyny, ale da biełaruščyny adnosiecca wielmi prychilna; da biełaruskich rabotnikaŭ padkapcoŭcy čujuć wialikuju sympatyju, družać z imi i pakrysie ŭświedamlajucca ad ich nacyjanalna. Padkupcoŭcy razam z biełaruskimi rabotnikami katalikami chodziać na biełaruskija nabaženstwy ŭ litoŭski kaścioł św. Mikałaja ŭ Wilni, čytajuć „Chryścijanskuju Dumku“ — biełaruski katalicki časapis — čytajuć inšyja biełaruskija hazety i biełaruskija knižki; chodziać na biełaruskija kulturnyja imprezy ŭ Wilni i achwotna słuchajuć biełaruskich referataŭ.

Pad upływam biełaruščyny mocna stupieŭsia ŭ padkupcoŭcaŭ endecka-polski šowinizm nienawiści da ŭsich niepalakoŭ, i pačali raźwiwacca sympatyi i da litoŭcaŭ i da ŭsich ludziej.

Ja, biełaruski rabotnik, spatykajučysia ŭ štodziennym žyćci z padkupcoŭcami, zaŭważwaju, što jany pačynajuć uświedamlacca; treba dla wilenskich rabotnikaŭ i dla ŭsich takich padwilencaŭ, jak padkupcoŭcy, ładzić adpawiednyja biełaruskija imprezy, asabliwa dawać im dobruju biełaruskuju litaraturu, dyk hetkim sposabam ich zusim razbroim ad polskaj endeččyny.

Rabotnik.

USIAČYNA

Na rynkach ziemlarobskich praduktaŭ.

Na suświetnych rynkach ziemlarobskich praduktaŭ apošnimi časami zaznačyłasia tendencyja źnižki cenaŭ na zbožža; tolki paŭnočna-amerykanskija rynki ŭtrymliwajuć stałuju canu i majuć tendencyju jaje pawyšać. Pryčyna tendencyi pawyšeńnia cenaŭ na amerykanskich rynkach heta panoŭny wybar prezydenta Roosewelta ŭ Zł. Št. Paŭnoč. Ameryki, ad katoraha ziemlaroby spadziajucca haspadarčaj prahramy „nakručwańnia konjunktury“.

Na polskich rynkach zaznačyłasia tendencyja źnižki cenaŭ na zbožža. Hetaja źnižka nia jość raptoŭnaja, adnak trywałaja i achapiła ŭsie rynki. Treba adznačyć, što značna pataniela pšanica, a žyta tanieje wielmi pawoli.

Na rynkach skaciny na ŭboj ceny tak-ža abnizilisia. Ceny padnialisia tolki na małočnyja pradukty.

Ab reformie hruntowaha padatku.

Užo kala hodu času ŭ Polščy prawodziać pryśpiešanym tempam klasyfikacyju hruntoŭ dziela zrefarmawańnia hruntowaha padatku.

Sialanie daŭno ŭžo narakajuć na niesprawiadliwy hruntowy padatak. Kažuć, što abšarniki za takuju samuju ziamlu płaciać mienšy, a sialanie bolšy padatak.

Woś-ža, Sojm wydaŭ 26.III.1935 h. zakon ab klasyfikacyi hruntoŭ, na padstawie jakoha ciapier adbywajecca hetaja klasyfikacyja. Sialanie, zacikaŭlenyja źnižkaj hruntowaha padatku, pawinny dahledzić swajej sprawy, kali klasyfikatar chodzić pa wioscy i piša pratakoł, katory padpiswajuć sołtys i dwa hramadzkija radnyja. Heta najważniejšy mament dziela abarony interesaŭ sialan ad nadmiernaha padatku.

Wybary sołtysaŭ i padsołtysaŭ.

Treba spadziawacca, što ŭžo skora buduć wyznačanyja ŭ našym Krai wybary sołtysaŭ i padsołtysaŭ. Dziela prawiadzieńnia hetych wybaraŭ ministerstwa nutranych spraŭ wydała rasparadžeńnie ŭ sprawie rehulaminu wybaraŭ sołtysaŭ i padsołtysaŭ.

Powodle zakonu na sołtysa i padsołtysa moža być wybrany kožny hramadzianin, jaki stała prabywaje ŭ swajej hramadzie i maje 30 hadoŭ; pry hetym nie wymahajecca zakonam, kab umieŭ hawaryć, čytać i pisać papolsku.

Sołtysa i padsołtysa wybirajuć hramadzkija radnyja, a dzie niama hramadzkaj rady—tam wybiraje ahulny schod hramady.

Z žyćcia sialan u Madziarščynie.

Madziarskija ekanamisty wyjaŭlajuć pałažeńnie swajho sialanstwa i ćwierdziać, što jano ŭ Eŭropie padobnaje tolki da pałažeńnia sialan u Hišpanii. A pradstaŭlajecca pałažeńnie madziarskaha sialanstwa hetak:

Bolš jak čatyry miljony sialan žywie ŭ warunkach žabrakoŭ; pobač z hetaj žabrackaj masaj 50 tysiač ludziej žywie ŭ roskašy. Piać miljonaŭ marhoŭ ziamli znachodzicca ŭ rukach nia bolš adnaje tysiačy mahnačoŭ; nawokał mahnackich dwaroŭ rassieleny žabrackija sialiby biezziemielnych i małaziamielnych sialan.

U nutranym ładzie Madziarščyny jašče nia wykarenieny siaredniawiečny feodalizm. Formalna zaležnaść sialan ad mahnačoŭ skasawana, ale faktyčna haspadarča jana isnuje.

Sławackaje sialanstwa ŭ Madziarščynie ŭ zaležnaści haspadarčaj ad mahnačoŭ šukaje wychadu praz relihijnyja sekty i hetak papadaje ŭ duchowy durman. Katalickaje duchawienstwa dobraj woli ćwierdzić, što sektanstwa raźwiwajecca z pryčyny niačuwanaj biednaści nasielnictwa. Wydatny małady madziarski paet Juljuš Illycs u swajej knizie „A puštak nepe“ piša, što paławinu madziarskaj ziamli abrablajuć niawolniki, jakija ślepa wykonwajuć zahady swaich panoŭ i paśla sami hinuć, straciŭšy siłu i zdolnaść da pracy, biaz skarhaŭ i narakańniaŭ.

Z daŭnych časoŭ paŭtarajucca spróby sialanskich paŭstańniaŭ u Madziarščynie. Sioleta wiasnoj žandarmeryja wykryła zhawor sialanskich paŭstancaŭ, znakam katorych byŭ kryž z kasoj. Padhatoŭka paŭstańnia zdušana ŭ zarodku i ŭ wyniku padana pad sud bolš 700 sialan.

Pradstaŭniki sialanstwa ŭściaž damahajucca ziamielnaj reformy; damahajucca ziamielnaj reformy i ŭsie świedamyja sialanie. Hety ruch damahańnia ziamielnaj reformy madziarskaja reakcyja nazywaje prociŭdziaržaŭnaj kamunistyčnaj akcyjaj.

Pacyfikacyja Abisynii. Italjancy, padbiŭšy čaść Abisynii, niamała majuć tam chłopatu z tamašnim nasielnictwam. Zawajawany narod nia choča paddawacca akupantu i stawicca suproć woraha ŭ abaronie majemaści i kraju. Dziela hetaha italjanskaje wojska biazustanna prawodzić tam pacyfikacyju, jakaja tasujecca wielmi žorstka — nia tolki ździrajuć strechi z budynkaŭ, razwalwajuć piečy ŭ chatach i zawaračwajuć studni, ale i rastreliwajuć ludziej. Woś dola zawajawanaj krainy.

Koncentracyja niamieckaha wojska ŭ Prusach. Polskaja hazeta „Wieč. Waršawski“ padaje: Hitler sabraŭ 100 tysiač wojska na małym prastory Uschodniaj Prusii. Da 1933 h. stajała tam adna dywizija wojska, a ciapier stajać try dywizii. Tady dywizija mieła try pałki, a połk pa try bataljony, a ciapier kožny bataljon maje zamiest tahačasnych 9 sotniaŭ— 14 sotniaŭ; apračа hetaha azbrojena hetaje wojska arapianami, inšaj najnawiejšaj zbrojaj.

Cikawa adznačyć, što niemcy apraŭdywajuć hetuju swaju koncentracyju wojska ŭ Usch. Prusii padhatoŭkaj da abarony na wypadak napadu na Niamieččynu z boku SSSR.

Polskija hazety pišuć, što hetaj koncentracyjaj niamieckaha wojska moža być zahrožany Hdansk z paŭnočnaje časci Polščy.

Samahubstwa francuskaha ministra. Francuski ministar nutranych spraŭ Salengro 18 h. m. atruciŭsia hazam. Niaboščyk pakinuŭ piśmo, u jakim zajaŭlaje, što nałažyŭ na siabie ruki jak pratest suproć niasłušnych na jaho padlopaŭ.

Złodziejam u astrozie dobra. U m-ku Środa, kala Waršawy, siadzieła ŭ astrozie niekalki wakoličnych złodziejaŭ, jakija pakaranyja nia tolki za kražu, ale i za zabojstwa. Hetyja złodziei padkupili astrožnaha storaža, jaki ich nanač wypuščaŭ z astrohu, a jany chadzili kraści. Ciapier užo z imi siadzić i toj astrožny storaž.

Kolki klaštaraŭ i duchwienstwa ŭ Hišpanii. Statystyka padaje: u 1927 h. u Hišpanii było 970 klaštaraŭ z 12 tysiač. manachaŭ; žanočych klaštaraŭ 3728 z 52 tysiač. zakońnicaŭ; 62 tysiačy ksiandzoŭ i bolš 10 tysiač klerykaŭ.

U Madrydzie było 308 klaštaraŭ, a ŭ Barcelonie 377; u Lewido na 387 žycharoŭ byŭ adzin klaštar, a na 33 asoby adzin duchoŭnik.

ГРАМАДЗЯНЕ БЕЛАРУСЫ! Запісвайцеся ў сябры Беларускага Народнага Аб'еднаньня! Выпісвайце і знаёмцеся з праграмай БНА, а так-жа з „Арганізацыйным Статутам БНА і Інструкцыяй-парадай як тварыць арганізацыі БНА“. — Усе гэтыя друкі, на жаданьне, высылае бясплатна Сакратарыят БНА, адрыс каторага: Вільня, Завальная 1.

Усякія беларускія кніжкі, газэты, календары, часапісы найвыгадней дастанеце ў

Беларускай Кнігарні „Пагоня“

Вільня, Завальная 1—2.

Каталёг беларускіх кніжак, на жаданьне, высылаецца бясплатна.

Беларусы павінны чытаць і пашыраць беларускую прэсу:

1. **„Беларуская Крыніца“** XX год **„Biełaruskaja Krynica“**, выданьня, палітычны, грамадзкі і літаратурны часапіс, выходзіць што тыдзень. Падпіска на год 4 зл., на паўгода — 2 зл. Адрас: Red. „Biełaruskaja Krynica“ Wilno, Zawalna 1—1.

2. **„Самапомач“—„Samapomač“**, V год выданьня, адзіны ў нас беларускі коопэратыўна-гаспадарскі часапіс, выходзіць рэгулярна што месяц. Складка на год 3 зл., на паўгода 1.75. Адрас: Red. „Samapomač“, Wilno, Połocka 9—4.

3. **„Шлях Моладзі“**, VIII-мы год выданьня, часапіс беларускай моладзі, выходзіць рэгулярна што месяц. Падпіска на год 2 зл., на паўгода 1 зл. Адрас: Red. „Šlach Moładzi“, Wilno, Zawalna 1—2.

4. **„Chryścijanskaja Dumka“**, 9-ty hod wydańnia, biełaruski katalicki časapis, wychodzić rehularna što miesiac. Padpiska na hod 3 zł., na paŭhodu — 1.50 zł. Adras: Red. „Chryścijanskaja Dumka“, Wilno, Zawalna 1—2.

5. **„Praleski“**, 3-ci hod wydańnia, biełaruski dziciačy časapis, wychodzić što miesiac. Padpiska na hod 1 zł. Adras: Red: „Praleski“, Wilno, Zawalna 1—2.

6. **„Калосьсе“**, 2-гі год выданьня, беларускі літаратурна-навуковы часапіс, выходзіць раз у тры месяцы. Складка на год 4 зл. Адрас: Red. „Kałośsie“, Wilno, Zawalna 1—2.

Беларуская газэта найтаннейшая і найдаступнейшая. Пробныя нумары (апрача „Калосься“) на просьбу высылаюцца бясплатна. Пішэце выразна свае адрасы!

Redaktar A. Dasiukiewič — Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny ŭ Wilni, Zawalnaja 1 — 2. — Wydawiec A. Šutowič